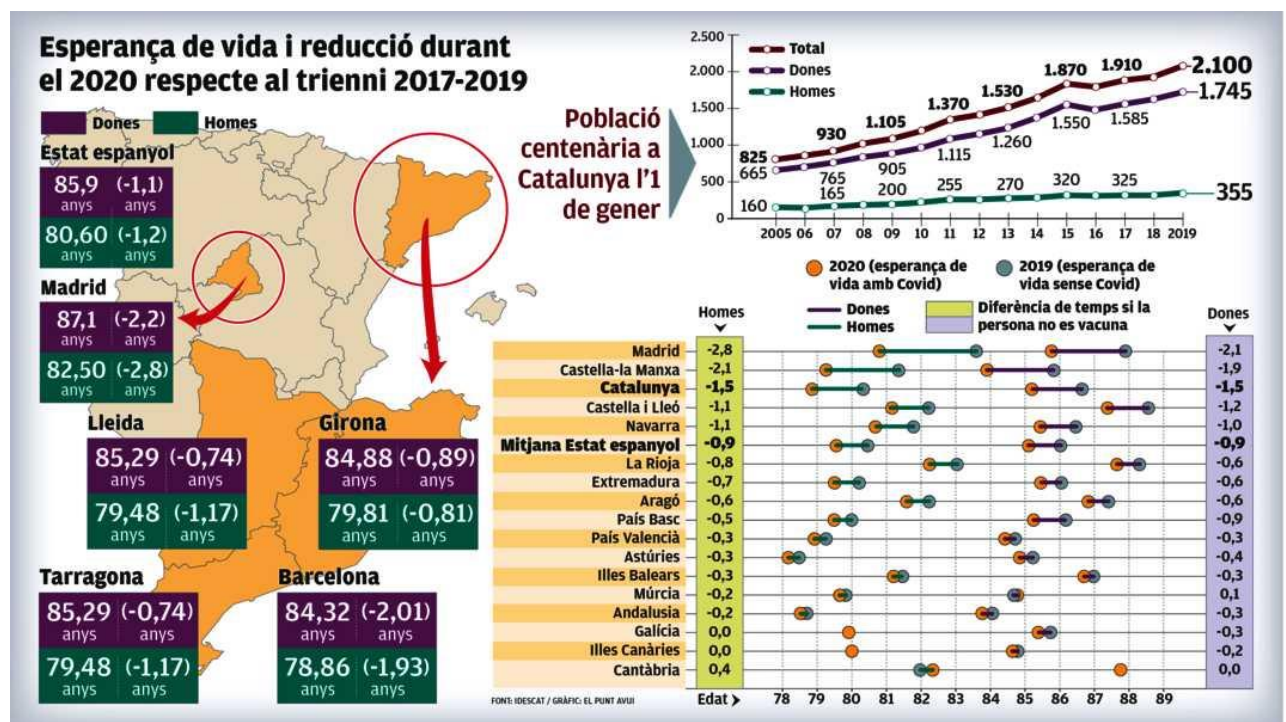

El sotrac del segle

La pandèmia escurça l'esperança de vida, que creixia des de la Guerra Civil

La vida dels barcelonins s'ha reduït en dos anys; a Lleida i a Tarragona, en un any, i a Girona, en poc més de mig any

L'Estat perd el lideratge europeu en longevitat per la Covid, la qual cosa evidencia la necessitat de dotar de serveis integrals la tercera edat

La pandèmia s'ha endut 22.053 vides a Catalunya en 14 mesos. La majoria, més grans de 80 anys. El sotrac demogràfic esdevé el més gran que ha rebut la societat des de l'acabament de la Guerra Civil espanyola, l'any 1939, atenent a l'esperança de vida dels catalans, que es va veure reduïda en més d'un any durant el 2020 i hauria caigut un altre any aquest 2021 sense la vacunació.

Les dues primeres onades de la Covid 19 van rebaixar l'esperança de vida dels 80,6 anys als 79,4 anys en els homes i dels 85,9 als 84,8 en les dones a tot l'Estat. L'anàlisi de la mortalitat permet extraure algunes lliçons de la pandèmia i fins i tot de la vacunació o, més ben dit, de quan s'escurçaria la vida sense immunitat.

Les dades catalanes per demarcacions registren alguns matisos, com ara la major mortalitat percentual a Barcelona, on els homes van viure 1 any i 9 mesos menys i les dones, fins a 2 anys menys. Girona és la demarcació on la Covid va fer menys estralls en la població, i que ha mantingut una esperança de vida més semblant a la de la pre-pandèmia, tant en homes com en dones, ja que la vida se'ls ha escurçat només en 8 mesos.

Pel que fa a Lleida i Tarragona, van registrar reduccions de l'esperança de vida desequilibrades i més accentuades en els homes. Les lleidatanes i les tarragonines no van superar l'any de vida perdut, però sí els homes, que acrediten una pitjor salut.

L'investigador Sergi Trias-Llimós, del Centre d'Estudis Demogràfics (CED), ha analitzat les xifres de mortalitat i conclou que "des de fa uns vuitanta anys l'esperança de vida ha anat augmentant, i sobretot en les últimes dècades, però el 2020 va tenir una caiguda sobtada". La disminució de l'expectativa de vida es va concentrar "sens dubte" en la primera onada de la primavera del 2020, que registra "una caiguda mitjana d'1,5 anys en només tres mesos". Durant la resta de l'any 2020 i en aquest 2021, la tercera i la quarta onades de la tardor i l'hivern "haurien impedit recuperar lentament l'esperança de vida, però no l'han disminuïda".

La incidència de la vacunació en el segment de població més vulnerable, la gent gran, ha estat decisiva per aturar el sotrac demogràfic. Fins al punt que "actualment ja no hi ha un excés de mortalitat, i a finals d'any ja podríem tornar a registrar un lleuger augment de l'esperança respecte del 2020", vaticina Trias-Llimós, i recuperar la tendència de les últimes dècades. L'estudi per demarcacions del CED analitza dades del Sistema de Monitorització de la Mortalitat diària de l'Estat (Momo), que agrupa les dades per províncies i no per autonomies. El dubte sobre la mortalitat en algunes comunitats, com ara Madrid, es va esvaint a mesura que les estadístiques confirmen que una més gran incidència del virus i dels contagis genera més mortalitat. En aquest sentit, Madrid va perdre encara més longevitat, tant en homes (2 anys i 8 mesos menys) com en dones (2 anys i 2 mesos), tenint una població igualment envellida que la barcelonina, per exemple. Les xifres han fet perdre a l'Estat el lideratge europeu en esperança de vida, cedit a Malta. S'ha igualat en durada mitjana de les vides amb Itàlia i Suècia. Van afavorir al descens estatal províncies com ara Segòvia, on els homes viuen 3 anys i 5 mesos menys que fa un any, o Salamanca, amb un descens de 2,2 anys per a les dones. A l'altra plat de la balança, Tenerife ha continuat augmentant l'esperança de vida en 1,1.

El descens d'un any i mig de vida implica tornar "entre 15 i 20 anys enrere", adverteix Trias-Llimós. L'edat mitjana havia anat augmentant lentament però constant des del 1940. El sistema sanitari universalitzat i la dieta mediterrània hi tenen força a veure en la progressió. Tres factors van accelerar el procés de longevitat: la conscienciació de la lluita contra les malalties cardiorespiratòries, a partir dels anys vuitanta, la reducció de l'accidentalitat del trànsit a partir del noranta, i el setge al tabaquisme, amb el nou segle. La coordinadora del grup d'envelliment de la Taula del Tercer Sector Social, Clara Rosàs, hi afegeix "les prevencions primària i secundària en el sistema de salut i l'envelliment actiu", que han contribuït a augmentar la "qualitat de vida" de les persones grans. La pandèmia i l'aïllament de la gent gran a què obligava van aturar també força activitats per als avis, disminuint la qualitat de vida i en alguns cassos "sent víctimes d'una soledat no desitjada", adverteix Rosàs.

Les entitats d'atenció a la gent gran insisteixen que la Covid ha convertit en inajornable la reivindicació de la modernització de l'atenció a les persones grans, "tant en l'àmbit de les residències com dels domicilis. Resulta imprescindible una més gran integració social i sanitària, l'adaptació dels serveis a les diferents situacions i la formació dels cuidadors, tant a les llars com als domicilis", remarca la responsable del grup de debat i anàlisi de l'envelliment de la Taula del Tercer Sector. Una més gran formació i un reconeixement dels cuidadors professionals i familiars contribuirà a "dignificar" una atenció que cada cop abastarà capes més àmplies de la societat, per l'envelliment que genera recuperar l'esperança de vida prèvia a la pandèmia.

Abocats a la 4a edat

A Catalunya hi havia l'any 2019 més de dues mil cent persones centenàries. El gruix d'avis i àvies que superaven els cent anys s'havia doblat en només una dècada. No hi ha encara estadístiques detallades sobre l'efecte del virus en aquesta franja d'edat tan avançada, però resulta fàcil endevinar que la seva fragilitat els va fer més vulnerables mentre no hi havia vacunes. La longevitat fa que es defineixi aquest segment com la quarta edat, persones més grans de 80 anys i que, tant si es valen per si mateixes com si no, requereixen més atenció i seguiment sanitari i, sobretot, emocional. El sistema de salut, i sobretot el

social, manté dinàmiques més pròpies per a avis més joves. Ja no diguem la problemàtica dels cuidadors i cuidadores dels centenaris, sovint d'edat avançada però que tenen algú encara més gran a càrrec. Qui cuida el cuidador vell? Aquest ja és un repte actual.